

Pogovor s prof. dr. Antonijo Holcman, soavtorico nove knjige o rejji perutnine Zanimanje za rejo manjših jat perutnine se povečuje

Zagotavljanje doma pridelanih prehransko bogatih jajc in perutninskega mesa prispeva k oskrbi s hrano ter k dohodu kmetije

»Nekateri rejci redijo kokoši nesnice ali pitajo piščance za samooskrbne namene, drugim ta dejavnost pomaga pri preživetju v tem kriznem obdobju brez zaposlitve,« je ob izidu nove, dopolnjene knjige o rejji kokoši in piščancev med drugim povedala soavtorica, prof. dr. Antonija Holcman z Biotehniške fakultete. Oddelka za zootehniko. V zadnjih letih se v Sloveniji povečuje zanimanje za rejo manjših jat perutnine, zato je nova, že tretja knjiga o rejji kokoši in piščancev, ki je izšla pri Založbi Kmečki glas, pomemben vir informacij za rejce, ki se rejje kokoši nenehno ali pitanja piščancev lotevajo ljubiteljsko ali profesionalno.

• Kako se je spremenilo po rutinarstvo v Sloveniji po prepovedi uporabe klasičnih baterijskih kletk s 1. januarjem 2012?

Po uveljavitvi prepovedi rejje kokoši nesnic v klasičnih kletkah je nekaj rejcev prenehalo z rejo, drugi so knjipli obogatene kletke, nekateri pa so rejle izbrali druge načine rejje, kot sta taha in pašnareja. Iz primerev številčnega stanja rej dre masovno pred začetkom uveljavitve prepovedi uporabe klasičnih kletk in štiri mesece po tem datumu smo ugotovili, da se je število registriranih obratov zasebnih rejcev v pol leta zmanjšalo s 87 na 72. Številko registriranih baterijskih rej je v tem obdobju zmanjšalo s 60 na 30 baterijskih rej z obogatnimi kletkami. Število vseh kokoši nesnic in prirejle no število jajc se je v letu 2012 sicer zmanjšalo, vendar ne moremo govoriti o izjemnih spremembah, saj je kljub trendu zmanjševanja števila kokoši nesnic po letu 2009 samooskrba z jajci še vedno 92-odstotna in v posameznih letih tudi večja.

• Vsa načina rejje ima svoje prednosti in pomanjkljivosti. Za ekstenzivnejše sisteme rej je pa vendarle velja, da so meso in jajca boljše kakovosti, če se kokoši pašajo. Kakšen učinek ima na rejjo rejje kokoši na kakovost jajc in mesa s prehranskega vidika?

Kakovost jajc ali perutninskega mesa je širši pojem, določajo pa je različna skupina lastnosti, da fizikalno-kemičnih do senzoričnih lastnosti, zelo pomembno je mikrobiološko oznaka higijensko stanje, na prehransko vrednost jajc ali mesa vpliva tudi prehrana perutnine. Na velikih perutninskih obratih rejci krmijo kokoši ali pitavne piščance s popolnimi krmnimi mešanicami, ki pokrijejo vsa potrebna hranila po hranilnih snoveh, in tako zagotovijo tudi dobro prehransko vrednost živil. Jajca in perutninsko meso pa je mogoče tudi obogatiti, npr. z določenimi vitamini, minerali, maščobnimi kislinami, ki jih v večjih količinah dodajamo v krmo.

• V zadnjem obdobju se pojavlja pomen lokalnih pasem, varne in zdrave hrani ter počutje živali. Bi lahko reči, da je za rejo manjših jat perutnine pri izbiri pasme (naj)primernejše naša avtohtona pasma štajerska kokoš, pri načinu rejje pa pašna oziroma ekološka rejja?

Lokalne pasme so avtohtone in tradicionalne pasme. V Sloveniji imamo eno avtohtono pasmo kokoši, štajersko kokošo, in tri tradicionalne pasme (slovenska grbasta, srebrna in rjava kokoši). Štajerska kokoš je primarna predsem za manjšo samooskrbno in ljubiteljske rejje, kjer rejcem niso najpomembnejše proizvodne lastnosti kokoši in ekonomičnost rejje, saj je nesnost štajerske kokoši precej manjša (od 130 do 200 jajc na leto) kot pri tradicionalnih pasmah in njihovih križankah (preluxe-G, preluxe-C in preluxe-R) ter križankah tujih selekcijskih hiš (npr. Lohmann), ki znesajo po 300 jajc in več. Štajerska kokoš je skromna in v pašnih rejah znes več jajc kot v hlevskih.

Res pa je, da naj bi v ekoloških rejah deljali prednost avtohtonim pasmam. Če pa želi rejec pridelati več jajc, je pametnejše izbrati križanke tradicionalnih pasem ali druge križanke. V manjših rejah bi morali dati prednost pašni rejji, kar je tudi osnova ekološke rejje.

kurnice po pašniku pa se travne površine obrabljajo ter obnovijo, kokoši pa imajo vedno na voljo dovolj travne površine.

• Kako naj rejec uredi izpust, da se kokoši v njem ne zadrtujejo le okoli kurnice, in tako obremenjujejo in uničujejo površine okoli nje? Pašni rejji kokoši moramo namenovati več skriti kot paši kurek druge domače živali. Izogibati se moramo paši na težkih livornatih tleh, pasemo pa jih na mladi travi, detelj in zelah, in ne na stari in visoki travi. Pri večjih stacionarnih kurnicah z izpustom ob njih je težava v tem, da kokoši hitro

Prof. dr. Antonija Holcman

uničijo travno površino ob hlevu, neade pa se pasajo na oddaljenih površinah. Na te površine jih privlačijo z nadstreski v izpustu, kjer naj imajo na voljo peščeno kopel in kjer jim lahko pokladajo tudi del krmnega obroka. V jato, kokoši lahko damo tudi petelin, ki namreč povede kokoši po izpustu, kjer naj rastejo tudi drevesa za senco in grmičevje, ki jim daje zavetje, v njem pa tudi rade baskajo. Pomembno je tudi redno očiščenje izpusta in opreme v njem, saj

Petelin in kokoši slovenske avtohtone pasme kokoši – jerebi, čista štajerska kokoši

so v njem mesta, ki so idealna gojišča mrcsa, privabljajo pa tudi glodavce in ptice, ki prinašajo bolezni. Za omajev pašne površine in varovanje perutnine v izpustih, pred jelnici uporabljamo elektrone ograje. Te so podobne tisti za drobnico, le višje je, z gostejšo pleteno mrežo spodaj (krvadrat velikosti 5,9 x 5,9 cm).

• Pri sestavi jate si kokoši s kljuvanjem vzpostavljajo socialni red. Kako rejec loči med tem početjem in kanibalizmom ter kateri so najpogostejši vzroki za kanibalizem med kokošmi?

Za vzpostavljane socialne reda je značilno nežnejše medsebojno kljuvanje kokoši, v tem primeru gre predvsem za kljuvanje na okrogli glavi, ki namreč povzroča poškodbe. Vsako agresivnejše kljuvanje pa že lahko vodi do kanibalizma. Najpogostejši vzroki za kanibalizem v manjših jatih, kjer jih navadno ne krmijo s popolnimi krmnimi mešanicami (NSK za kokoši nesnice), je pomanjkljiva prehrana oziroma neuravnoteženi krmi obroki. Vzroki so tudi neposredna

sončna svetloba ali preveč intenzivna osvetlitev, pregošča naselitev, premalo krmilnega in napajalnega prostora, prisotnosti zapovedcev v jati ter neustrezne mikroklimatske razmere v hlevu (slabo zračenje, visoka temperatura in velika vlaga).

• V novi knjigi o rejji perutnine ste med drugim zapisali, da rejci, ki pred prodajo jajca operajo, ravnaio nedovoljno, nepošteno in celo ogrozilo porabnikov zdravja. Kako pranje jajc ogroza zdravje porabnikov?

Jajčna lupina je naravna embalaža za jajčno vsebino, vendar je v lupini povprečno velikoga jajca približno od 8000 do celo 15.000 por. Že na čisti jajčni lupini so prisotni številni mikroorganizmi, na umazani lupini pa je to število mnogo večje. Lupino obdela tanka povrhnjica, ki pa jo s pranjem z jajca odstranimo, in tako mikroorganizmov omogočimo večjo škodo pore v jajčno vsebino. Zato lahko rečemo, da s pranjem umazanih jajc z mikroorganizmi okužimo

jajčno vsebino, in s tem seveda lahko ogrozimo porabnikovo zdravje.

• Pri rejji kokoši v manjših jatah se rejci velikokrat srečujejo s težavo, da imajo jajca slabo kakovost jajčne lupine. Kaj je vzrok za to?

V manjših rejah so najpogostejši vzroki za slabo jajčno lupino neustrezna oz. neuravnotežena prehrana, starost kokoši in bolezni. Za ustrezno tvorbo lupine so v krmi med drugim zelo pomembni minerali in vitamini v zadostni količini in v ustreznem razmerju. S staranjem kokoši oziroma z nesnostjo se slabša tudi kakovost lupine. Nekateri boleznikot so atipična kokošja kuga, kužni bronhitis in sindrom padca nesnosti, povzročilo slabo kakovost jajc, prav tako pa povzročijo slabo kakovost lupine mikotoksini in tudi kokcidioze ter druge zdravila. Seveda je kakovost lupine odvisna tudi od pasme kokoši in od temperature v hlevu, saj višje temperature vplivajo na tanjšo lupino.

• Kako porabniki najpreprosteje prepoznajo svežnost jajca?

Pri nakupu jajc v trgovini nam datum na embalaži pove starost jajc, njihova uporabnost je do 28 dni po znesenju.

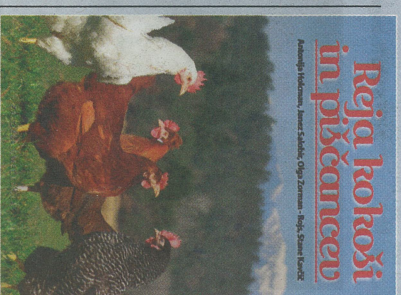
✓ Gospodinja starost jajc navadno ugotavlja s potapljanjem v vodo, kjer se sveža jajca potopijo na dno posode, staro jajce pa plava na vodni površini.

Ko jajce razbijemo, lahko ocenimo svežost jajca po čim večjem deležu gostega beljaka, prisotnih belazah in normalno oblikovanem rumenjaku. Staro jajce prepoznavamo predvsem po vdolgnem beljaku in različen rumenjaku.

Klara Nehtigal
Fotografirj: dr. Mežika Petrič

Reja kokoši in piščancev

Antonija Holcman
Janez Salobir
Olga Zorman-Rojc
Stane Kavčič

Reja kokoši in piščancev

V zadnjem času vse več govorimo o samooskrbi s hrano in o varni ter zdravi hrani. Tudi zato je treba posebej veliko pozornosti nameniti kakovostni rejji piščancev in kokoši nesnic. V knjigi so predstavljeni različni načini rejje, njihove prednosti in pomanjkljivosti. Opisani so hlevi, oprema, vzreja jarčk, prireja jajc in pitanje piščancev. Veliko pozornosti je namenjene pravi prehrani živali, pa tudi boleznim in ekonomiki prireje.

— 160 strani, 17 x 23,5 cm, brošura, cena: 19 EUR
— poština 3 EUR

Naročanje: 01/473 53 79, karmen@czd-kmeckiglas.si www.kmeckiglas.com